

Kontrollkäik **SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonda**

(1) Õiguskantsler viis 09.12.2010 läbi kontrollkäigu SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonda (edaspidi osakond).

Osakonnas on 20 voodikohta ja 14 palatit. Keskmise täituvus aastal 2009 oli 23,4 isikut. Aastal 2010 on patsientide arv veidi langenud. Kontrollkäigu läbiviimise ajal oli osakonnas ravil 25 patsienti, kellest 7 lahkus samal päeval plaaniliselt haiglast. Ravil viibivate isikute paigutus osakonnas on korraldatud vastavalt akuutsusele – raskemas seisundis isikud on õepostile lähemal asuvates palatites.

Aastal 2009 viibis osakonnas ravil 843 isikut, kellest 500 olid mehed ja 343 naised. Alaealisi viibis ravil 8 – 7 poissi ja 1 tüdruk. Patsiendid on enamasti vanusegruppidest 26-30 eluaastat ja 51-55 eluaastat. Keskmise ravil viibimise kestus on 10,1 päeva. Peamisteks diagnoosigruppideks on psühhoaktiivsete ainete tarvitamisest tingitud psüühikahäired (43,6%), skisofreenia ja muud luululised häired (28,7%) ning orgaanilised psüühikahäired (19%).

Aastal 2010 kuni kontrollkäigu läbi viimise ajani on tahtest olenematut ravi kohaldatud 40 isiku suhtes. Keskmise ravi kestus oli 1-2 päeva ning peamisteks diagnoosideks olid alkohoolsed psühhoosid.

Aastal 2010 kuni kontrollkäigu läbi viimise ajani on ohjeldusmeetmeid (fikseerimist) osakonnas kohaldatud 55 korral. Lühim fikseerimise kestus on 1,5 tundi, pikim 24 tundi.

Töötajate arv osakonnas on 20, kellest arste on 2, keskastme tervishoiutöötajaid on 6, hooldustöötajaid on 10 ja muud personali on 2. Lisaks töötab ambulatoorses psühhiaatriakabinetis 6 töötajat. Osakonna töötajate hulgas on naised keskmiselt 70% ning mehi 30%. Töötajate keskmiseks vanuseks on 50 eluaastat. Arstide suhtarv osakonnas patsientidesse on 1 arst 15,6 patsiendi kohta.

Öövalves viibib raviasutuse poolt edastatud teabe kohaselt tavapäraselt 4 töötajat ehk 1 töötaja 5 ravikoha kohta. Töötajate koosseis on viimastel aastatel püsunud muutumatuna. Teenuseosutaja hinnangul ei ole personali arv käesoleval ajal piisav psühhiaatrilise abi osutamiseks üldhaigla tasemel.

Kontrollkäigule eelnevalt saadeti tervishoiuteenuse osutaja poolt õiguskantslerile järgmised dokumendid:

1. SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna sisekord (vene ja eesti keeles);
2. SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna patsiendi kohustused ja õigused (vene ja eesti keeles);
3. SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna patsiendi infoleht (eesti ja vene keeles);
4. teave kaebeorganite kontaktandmete kohta (eesti ja vene keeles);
5. tervishoiuteenuse osutamiste kohta esitatud kaebuste menetlemise kord (vene keeles);
6. SA Narva Haigla küsitlusleht (vene keeles);
7. SA Narva Haigla patsiendi nõusolek (eesti ja vene keeles);
8. teavitamine raviteenuse osutamise kohta (eesti ja vene keeles);
9. terviseandmete väljastamise nõusoleku formular (vene keeles);

10. juhend ohjeldusmeetmete rakendamiseks SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonnas (eesti keeles);
11. psühhiaatriaosakonna arstide, keskastme meditsiinitöötajate ja nooremmeditsiinitöötajate valvete graafik detsember 2010 (eesti keeles);
12. osakonna personali puudutav teave (eesti keeles);
13. osakonnast lahkunud patsientide jaotus soo ja vanuserühmade kohaselt aastal 2009 (eesti keeles);
14. SA Narva Haigla kvaliteedijuhtimissüsteem 2009 (vene keeles);
15. dokumentide, väärtasjade ja raha üleandmise-vastuvõtmise akt (eesti keeles);
16. haigelt asjade vastuvõtmise kviitung (eesti keeles);
17. vanemarsti ametijuhend (vene keeles);
18. psühhiaatri ametijuhend (vene keeles);
19. psühholoogi ametijuhend (vene keeles);
20. SA Narva Haigla arstide eetikakoodeks (vene keeles);
21. vastutava õe ametijuhend (vene keeles);
22. õe ametijuhend (vene keeles);
23. hooldusõe ametijuhend (vene keeles);
24. õdede eetikakoodeks (vene keeles);
25. toidujagaja ametijuhend (vene keeles);
26. koristaja ametijuhend (vene keeles);
27. ametijuhendite lisa nr 1 (juhtide informeerimiskohustus teatud asjaolude ilmnemise korral) (vene keeles);
28. ametijuhendite lisa nr 2 (juhtkonna õigus saada teavet kindlustusjuhtimise kohta) (vene keeles);
29. SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna töötajate koolituse andmed 2009-2010 (eesti keeles);
30. õenduslugu (eesti keeles);
31. anamnees (eesti keeles);
32. raviarstide koormuse kvantiteedinäitajate kujunemise printsiibid (vene keeles).

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikut alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kas osakonnas on tervishoiuteenuste osutamisel tagatud isikute põhiõigused ja –vabadused.

Samuti teostati järelkontrolli õiguskantsleri poolt 28.11.2007 sama asutuse kontrollimise käigus tehtud soovitude täitmise osas¹. Kontrollkäigu tulemusel tegi õiguskantsler tervishoiuteenuse osutajale järgmised soovitud:

1. lülitada psühhiaatriaosakonnas isikukaitseteenust pakkuva äriühinguga sõlmitavasse lepingusse kohustus tagada kohane, Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitude Rec(2004)10 artiklis 32.4 toodud ulatuses väljaõppe korraldamine osakonnas isikukaitset osutavatele turvatöötajatele;
2. tagada olukord, kus ka nädalavahetustel või riiklikel pühadel osakonda ravile saanud isikud vaadatakse koheselt üle psühhiaatri poolt, ordineeritakse näidustatud ravi ning vajadusel tehakse otsus tahtest olenematu ravi kohaldamise osas;

¹ Kontrollkäigu kokkuvõte kättesaadav elektrooniliselt aadressil http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/01_Kontrollk_ik_SA_Narva_Haigla_ps_hhiaatriaosako_nda_november_2007.pdf .

3. tagada olukord, kus ravil viibivate isikute suhtes ohjeldusmeetmete rakendamist viiakse läbi ainult selleks kohandatud ruumides ning pideva ja katkematu tervishoiuteenuse osutaja juures töötava isiku järelevalve all;
4. tagada telefoniautomaatide paigaldamise või portatiivsete telefonide soetamise kaudu olukord, kus ravil viibivatele isikutele on tagatud nende poolt telefoni teel edastavate sõnumite saladus ning eraelu kaitse;
5. viia „SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna patsiendi kohustused ja õigused“ punkt 5 kooskõlla kehtiva õigusega;
6. viia SA Narva Haigla koduleht vastavusse keeleseaduse nõuetega;
7. luua psühhiaatriaosakonna koosseisu tegevusterapeudi koht ning viivitamatult astuda samme selle koha täitmiseks psüühilise erivajadusega isikutele kohase teenuse osutamiseks pädeva isikuga;
8. paigutada osakonda hästi nähtavale kohale teave videojärelevalve rakendamise kohta osakonnas;
9. teha kõigile ravil viibivatele isikutele igal ajal kättesaadavaks teave kaebevõimaluste rakendamise kohta;
10. võtta tarvitusele meetmed selleks, et kõigile isikutele, kelle suhtes on rakendatud ohjeldusmeetmeid, tagatakse näidustatud ravi jätkumine.

(3) Kontrollkäigu raames külastas õiguskantsler osakonna ruume ning korraldas vastuvõtu seda soovinud töötajatele, patsientidele ja nende lähedastele. Õiguskantsleri vastuvõtule isikuid ei ilmunud.

(4.1) Õiguskantsleri eelnevate soovitude täitmisest

Õiguskantsleri poolt nii kontrollkäigule eelnevalt kui ka kontrollkäigu kestel kogutud teabe kohaselt on tervishoiuteenuse osutaja poolt oma tegevuse korraldamisel arvesse võetud õiguskantsleri eelkirjeldatud soovitusi, mis puudutavad turvatöötajate koolituskohustuse lülitamist teenuse osutamist reguleerivasse lepingusse, psühhiaatri poolt teostatavaid läbivaatusi nädalavahetustel ja riiklikel pühadel, ravil viibivatele isikutele sideteenuste pakkumist, sisedokumentide muutmist, kaebeorganite kontaktandmete teatavaks tegemist ning ravi jätkumist ohjeldamise ajal.

Siiski tuleb täiendavalt tähelepanu pöörata järgmiste juba aastal 2007 tehtud soovitude täitmisele.

4.1.1 Osakonnas isikukaitset osutavate turvatöötajate koolitamine

Kontrollkäigu raames läbi viidud vestlusest haigla juhatuse liikme ning psühhiaatriaosakonna juhatajaga selgus, et kuigi SA-le Narva Haigla turvateenust osutava AS-iga G4S Eesti sõlmitud teenuste osutamise lepingusse on viidud sisse teenuseosutaja kohustus tagada kohane, Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus Rec(2004)10 artiklis 32.4 toodud ulatuses väljaõppe korraldamine osakonnas isikukaitset osutavatele turvatöötajatele, ei ole haigla kindel, kas kõik psühhiaatriaosakonnas isikukaitseteenust pakkuvad turvatöötajad on nõuetekohaselt koolitatud. Turvateenuse osutaja on haigla juhatuse liikme sõnul märkinud ka, et kohase koolituse korraldamine töötajatele on keeruline põhjusel, et sellist koolitust turul ei pakuta.

Vestlusel saadud teabe kohaselt viibib AS G4S Eesti turvatöötaja osakonnas igapäevaselt ajavahemikus 16.00-08.00. Korrapärase valveteenuse osutamisel osalevad erinevad

turvätöötajad. Samuti on võimalik turvätöötajaid osakonda kutsuda kasutades selleks ettenähtud hädakutsesüsteemi.

Lisaks koolituskohustuse lülitamisele tervishoiuteenuse ja turvateenuse osutaja vahel sõlmitud lepingusse on oluline ka see, et psühhiaatriaosakonnas isikukaitseteenust osutavad turvätöötajad oleks ka tegelikult läbinud koolituse psüühikahäiretega isikutega suhtlemisest. Õiguskantslerile teadaolevalt on AS G4S Eesti turvätöötajad, kes osutavad sarnast teenust SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatriakliinikus, läbinud kliiniku poolt korraldatava kohase koolituse. Seega oleks SA-l Narva Haigla võimalik koolituse läbi viimise osas konsulteerida SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatriakliiniku juhtkonnaga.

4.1.2 Ohjeldusmeetmete kohaldamise ruumi nõuetelevastavus

Kontrollkäigu kestel läbi viidud ringkäigul nähtus, et ohjeldamisi (fikseerimist) viiakse läbi osakonnas palatites 1 ja 2. Mõlemas palatis on põranda külge kinnitamata funktsionaalne voodi tehiskiust fikseerimisrihmadega (magnetlukustatavaid rihmu ei kasutata). Ruumis on üldvalgustus, mille tugevust ei saa reguleerida. Akendel puudusid katted. Palatites ei olnud ette nähtud kohta tervishoiu- või hooldustöötaja ohjeldatu juures viibimiseks. Palatite ustes olid väljastpoolt lukustatava paneeliga kaetud klaasitud avad patsiendi jälgimiseks.

Ohjeldusruumis puudus videovalve. Samas tutvudes osakonnas olemasoleva ohjeldusmeetmete kohaldamise registriga selgus, et ohjeldatud isiku jälgimine tervishoiutöötaja poolt leidis aset keskmiselt kord tunni või kahe tunni jooksul. Seega ei ole tagatud ohjeldatud isiku pidev järelevalve.

4.1.3 SA Narva Haigla poolt välja töötatud dokumentide ja edastatava teabe keel

SA Narva Haigla koduleht on kättesaadav eesti ja vene keeles². Siiski ei ole eesti ja vene keelne koduleht identsed – eesti keelsel kodulehel edastatava teabe maht on oluliselt piiratum. Näiteks puudub eesti keelsel kodulehel igasugune teave psühhiaatriaosakonna kohta³.

Samuti on enamik tervishoiuteenuse osutaja poolt eelnevalt õiguskantslerile saadetud tervishoiuteenuse osutamise korraldust reguleerivast dokumentatsioonist vene keelne. Ka osa otseselt patsientidele suunatud materjale või dokumente olid kättesaadavad vaid vene keeles (näiteks SA Narva Haigla küsitlusleht, terviseandmete väljastamise nõusoleku formular). Seega on vene keelt piisaval määral mittevõrdvate isikute õigus saada teavet tervishoiuteenuse osutaja, tervishoiuteenuste osutamise ja sellega seonduvate ajaolude kohta olulisel määral piiratud.

4.1.4 Tegevusteraapia teenuse pakkumine

Nii kontrollkäigule eelnevalt Terviseametist saadud teabe kohaselt kui ka kohapeal läbi viidud vestlusest selgus, et osakonnas pakutav ravi on eelkõige medikamentoosne. Ajaviitevõimalustest pakutakse osakonnas võimalust kasutada väikest raamatukogu, vaadata televiisorit ning mängida lauamänge. Korrapäraseid teraapilisi tegevusi vaba aja sisustamiseks või toimetulekuoskuste õpetamiseks ei korraldata.

---

² SA Narva Haigla koduleht kättesaadav aadressil <http://www.narvahaigla.ee/>

³ SA Narva Haigla osakondade nimekiri eesti keeles kättesaadav aadressil <http://www.narvahaigla.ee/index.php?page=281&> ning teave psühhiaatriaosakonna kohta vene keeles kättesaadav aadressil <http://www.narvahaigla.ee/index.php?page=195&> .

Osakonnas puudub tegevusterapeut. Samuti ei ole osakonna töötajatele korraldatud tegevusteraapia alaseid koolitusi, mis võimaldaks ravil viibivatele isikutele vähemalt mingis mahus tagada raviprotsessis vajalikke teenuseid.

4.1.5 Videovalve kasutamisest teavitamine

Kontrollkäigu kestel osakonnas läbi viidud ringkäigul nähtus, et osakonda on paigutatud 3 valvekaamerat – 2 neist on koridorides ning 1 tualett/suitsetamisruumis. Valvekaamerate vahetus läheduses on silt kirjaga „Videovalve“.

Isikuandmete kaitse seaduse § 14 lõike 3 kohaselt võib isikuandmeid edastavat või salvestavat jälgimisseadmetikku kasutada üksnes isikute või vara kaitseks ning juhul, kui sellega ei kahjustata ülemääraselt andmesubjekti õigustatud huve ning kogutavaid andmeid kasutatakse ainult nende kogumise eemärgist lähtuvalt. Andmesubjekti nõusolekut asendab sellise andmetöötluse korral jälgimisseadmetiku kasutamise fakti ning andmete töötleja nime ja kontaktandmete piisavalt selge teatavakstegemine.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Narva Haigla juhatusel ning psühhiaatriaosakonna juhatajal uuesti üle vaadata õiguskantsleri poolt eelneva kontrollkäigu raames tehtud soovitused, mis käsitlesid osakonnas teenuseid osutavate turvatöötajate koolitamist, ohjeldusmeetmete kohaldamise ruumi nõuetelevastavust, teabe edastamise keelt, tegevusteraapia teenuse pakkumist ning videovalve kasutamisest teavitamist.**

(4.2) Tervishoiuteenuse osutamine ilma ravil viibiva isiku nõusolekuta

Nähtuvalt õiguskantslerile eelnevalt saadetud SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna sisekorra punktist 12 on patsient kohustatud vastu võtma kõiki raviarsti poolt määratud protseduure.

Põhiseaduse § 19 lõige 1 sätestab õiguse vabale eneseteostusele. Selline õiguslik vabadus seisneb loas teha ja tegemata jätta seda, mida isik soovib. Kaitstud on isiku otsustusvabadus sellest sõltumata, milline kaal on valitud tegevusel eneseteostuse jaoks⁴.

Psühhiaatrilise abi seaduse § 3 lõike 1 kohaselt antakse psühhiaatrilist abi vaba tahte avalduse alusel, s.t. isiku soovil või teadval nõusolekul. Tulenevalt sama seaduse § 4 punktist 3 on ravilepingu alusel ravil viibival isikul õigus keelduda psühhiaatrilistest uuringutest ja ravist või neid katkestada. Erand rakendub vaid juhul, kui isiku suhtes on läbi viidud tahtest olenematu ravi määramise menetlus.

Lisaks tuleb märkida, et tulenevalt võlaõigusseaduse § 766 lõikest 3 võib patsiendi läbi vaadata ja talle tervishoiuteenust osutada üksnes tema nõusolekul, kusjuures patsient võib nõusoleku mõistliku aja jooksul pärast selle andmist tagasi võtta.

Seega ei ole kehtiva õigusega kooskõlas ravil viibiva isiku kohustamine võtta vastu kõik raviasutuse poolt ordineeritud tervishoiuteenused.

---

⁴ M. Ernits. Kommentaarid §-le 19. Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Teine täiendatud väljaanne, 2008, § 19 komm 3.1.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Narva Haigla juhatusel eemaldada SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna sisekorrast teave, mille kohaselt piiratakse ravil viibiva isiku õigust anda teavitatud nõusolek temale osutatavate tervishoiuteenuste osas.

(4.3) Tahtest olenematu ravi läbi viimise menetlus

Kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlusel selgus, et tahtest olenematu ravi määramise menetluse raames on koostöö kohtu ja määratud kaitsjaga sujunud probleemideta. Kohtunik käib alati osakonnas patsiendiga kohtumas. Samuti kohtub patsiendiga privaatseks ka määratud kaitsja. Kohtunik selgitab tahtest olenematule ravile allutatud isikule tehtud otsustuse sisu ning edasikaebekorda.

Siiski toodi tervishoiuteenuse osutaja poolt välja kitsakohad kohaliku omavalitsusega suhtlemisel. Kuna enamik ravil viibivad isikute alaliseks elukohaks on Narva linn, siis toimub ka tahtest olenematu ravi määramise menetluses peamine suhtlus SA Narva Haigla ja Narva Linnavalitsuse vahel. Tervishoiuteenuse osutaja andmetel on linnavalitsusega võimalik kontakti saada vaid tööpäevadel ning tööajal. Öhtuti, nädalavahetustel, riigipühadel jne ei ole võimalik läbi viia nõuetekohast ja tähtaegset tahtest olenematu ravi määramise menetlust.

Psühhiaatrilise abi seaduse (PsAS) § 11 kohaselt võib isiku suhtes tahtest olenematut ravi kohaldada üksnes kohtu määruse alusel. Tahtest olenematut ravi võib kohaldada ka kohtu määruseta, kui see on vältimatu isiku enda või avalikkuse kaitseks ja kohtu määruse saamine ei ole piisavalt kiiresti võimalik. Kohtu määruseta võib tahtest olenematut ravi kohaldada 48 tunni jooksul tahtest olenematu haiglaravi algusest. Nähtuvalt PsAS §-st 13 esitab esialgse õiguskaitse rakendamise taotluse isiku suhtes tahtest olenematu ravi kohaldamiseks ja isiku haigla psühhiaatriaosakonda paigutamiseks isiku elukoha järgne valla- või linnavalitsus, isiku eestkostja või haigla pea- või ülemarst haigla tegevuskohajärgsele kohtule. Sellise tahtest olenematu ravi kohaldamiseks ja isiku haigla psühhiaatriaosakonda paigutamiseks esitab haigla pea- või ülemarst vajaduse korral taotluse kohalikule omavalitsusele kohtusse pöördumiseks. Isiku suhtes tahtest olenematu ravi kohaldamise kauemaks kui esialgse õiguskaitse rakendamiseks, selle pikendamise ja lõpetamise otsustab kohus isiku kinnisesse asutusse paigutamise menetlusele ettenähtud korras isiku elukohajärgse valla- või linnavalitsuse või isiku eestkostja avalduse alusel.

Tsiviilkohtumenetlust tahtest olenematu paigutamise ja ravi asjades reguleerib tsiviilkohtumenetluse seadustik (TsMS). TsMS § 533 lõike 1 kohaselt menetleb kohus isiku elukohajärgse valla- või linnavalitsuse avalduse alusel muuhulgas ka psüühiliselt haige isiku paigutamist tema tahteta või tahte vastaselt psühhiaatriaiglasse koos vabaduse võtmisega ja talle haiglaravi kohaldamist. Lisaks eeltoodule peab kohus TsMS § 536 lõike 2 kohaselt isiku tahtest olenematu paigutamise menetluses ära kuulama ka isiku elukohajärgse valla- või linnavalitsuse arvamuse.

Seega on kohalikule omavalitsusele isiku tahtest olenematu ravile paigutamise menetluses antud oluline roll – valla- või linnavalitsus peab tagama haigla taotluse alusel kohtule tahtest olenematu ravi kohaldamise avalduse esitamise selleks ette nähtud tähtaja jooksul. Arusaadavalt võib avalduse esitamise vajadus tekkida ka väljaspool nõ tavalist tööaega. Selleks peab aga kohalik omavalitsus tagama sellise töökorralduse, mis võimaldaks talle seadusega pandud kohustusi tõrgeteta täita. Lubamatu on olukord, kus isiku ravi tuleb

lõpetada põhjusel, et kohaliku omavalitsuse tegevusetuse tõttu ei ole tähtaegselt võimalik saada kohtu määrust tahtest olenematu ravi kohaldamiseks.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler Narva linnapeal koostöös SA Narva Haigla juhatusega töötada välja kokkuleppeline kord tahtest olenematu ravi kohaldamise menetluste sujuvaks ning tähtaegseks läbi viimiseks.**

(4.4) Teenuse tarbijate asutusesiseste ja asutusest väljaulatuvate kaebuste esitamise võimalus

Kontrollkäigule eelnevalt kogutud teabest nähtus, et tervishoiuteenuse osutaja ei ole välja töötanud ravil viibivatele isikutele või nende lähedastele suunatud kaebuste esitamise korda. Samuti puuduvad kaebuste formularid. On olemas vaid vene keelne tagasiside leht, mis ei ole aga pöördumise esitamise hõlbustamiseks struktureeritud.

Kontrollkäigu kestel läbi viidud ringkäigul osakonnas nähtus, et teadetetahvlile oli nii eesti kui ka vene keeles üles pandud teave osakonna sisekorra ning asutusest väljaulatuvate kaebemehhanismide kohta⁵. Samuti olid osakonnas olemas tagasiside kogumiseks postkast ning ülalviidatud tagasiside lehed.

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) rõhutab oma 8. üldaruandes⁶ tõhusa vaidemenetluse olulisust patsiendi õiguste tagamise seisukohalt. Patsientidel peaks lisaks asutusesisese kaebevõimaluse rakendamisele olema võimalus esitada ametlikke kaebusi ka väljaspool asutuse territooriumi paiknevale pädevale organile ja sellega konfidentsiaalselt suhelda.

Õiguskantsler tunnustab psühhiaatriaosakonda peamiste järelevalveorganite kontaktandmete teatavaks tegemise eest. Samas tuleks patsientide õiguste kaitse tõhusamaks tagamiseks nimekirja laiendada, tuues ära ka näiteks Eesti Patsientide Esindusühingu, õiguskantsleri jne kontaktandmed. Samuti tuleks kaaluda erinevate asutuste poolt välja töötatud asutuse pädevust tutvustavate teabematerjalide kättesaadavaks tegemist nii psühhiaatriaosakonnas kui ka haigla teistes allüksustes.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Narva Haigla juhatusel välja töötada ammendav ning patsientidele/nende lähedastele suunatud kaebuste lahendamise kord sätestades kaebuste esitamise ja menetlemise korra, menetlustähtajad, registreerimise ja kaebustele vastamise korra, lisaselgituste andmise kohustuse ning kaebuste pinnalt tehtud kokkuvõtete menetlemise korra. Välja tuleks töötada ka korrale vastav kaebuste formular peamistes ravile pöördunud isikute poolt kasutatavates keeltes. Lisaks haiglasisestele kaebevõimalustele tuleb korras sätestada ka isikute õigus pöörduda teiste asjakohaste institutsioonide poole.** Kaebuste lahendamise kord, formular ning muude patsientide kaebuste lahendamiseks pädevate organite nimekiri koos kontaktandmetega tuleb avalikult kättesaadavaks teha igas haigla allüksuses ning tervishoiuteenuse pakkuja

---

⁵ Tulenevalt sotsiaalministri 15.12.2004 määruse nr 128 „Tervishoiuteenuste kvaliteedi tagamise nõuded“ § 6 lõikest 4 peab tervishoiuteenuste osutaja oma tegevuskohas teatavaks tegema patsiendi õiguse pöörduda tervishoiuteenuse osutamise suhtes tekkinud kaebusega tervishoiutöötajate tegevuse peale tervishoiuteenuse osutaja juhtkonna, haigekassa piirkondliku osakonna, Terviseameti või maavanema poole ning nende kontaktandmed.

⁶ Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee 8.üldaruanne (CPT/Inf (98) 12). Punkt 53. Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-08.htm>.

veebilehel. Samuti tuleks kaaluda asutusest väljaspool asuvate kaebeorganite nimekirja täiendamist ning erinevate kaebeorganite tegevust ja pädevust kajastavate teabematerjalide kättesaadavaks tegemist haigla allüksustes.

(4.5) Suitsetamise korraldusest osakonnas

Kontrollkäigu kestel läbi viidud ringkäigul selgus, et osakonnas toimub suitsetamine kõigi ravil viibivate isikute poolt kasutatavas tualetis. Ruumil oli avatav aken, ventilatsiooni olemasolu ei tuvastatud.

Lisaks selgus ringkäigul, et patsiendid suitsetavad aeg-ajalt ka palatite juures asuvates tualettides.

Tulenevalt tubakaseaduse (edaspidi TubS) § 30 lõike 2 punktist 5 on tervishoiuteenust osutava asutuse või ettevõtte ruumides suitsetamine lubatud üksnes suitsetamisruumis või suitsetamisalal. Suitsetamisruumi ja -ala osas esitatavaid nõudeid täpsustavad sama paragrahvi järgnevad lõigud. Muuhulgas kehtestatakse nõuded ka ruumi ventilatsiooni osas. TubS § 32 punkti 5 kohaselt teostab suitsetamisruumile ja suitsetamisalale kehtestatud nõuete järgimise üle järelevalvet Terviseamet.

Tulenevalt eeltoodust **soovib õiguskantsler Terviseameti peadirektoril teostada järelevalvet SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna suitsetamiseks ette nähtud ruumi ning suitsetamise korralduse seadusele vastavuse üle.**

(4.6) Olmetingimused osakonnas

Sotsiaalministri 15.11.2002 määrusega nr 132 „Haiglate majutuse standardtingimused“ kehtestatakse haiglatele statsionaarse tervishoiuteenuse osutamiseks majutuse standardtingimused, mis kuuluvad kohaldamisele haigla palatites, puhke- ja toitlustusruumides ning tualettruumides. Määruse § 3 lõike 5 kohaselt peavad igas palatis olema lisaks üldvalgustusele ka öövalgustus ja iga voodi juures kohtvalgustus. Määruse 5 lõike 5 kohaselt peab haigla tualettruumis olema riidenagid või -varn, peegel, paigutusplind või riitul esemete paigutamiseks, dosaatoriga seep või ühekordsed seebid, tualettpaber ning kaanega ja vahetatava kilekotiga prügikast.

Ringkäigul osakonnas selgus, et palatites puudus ettenähtud kohtvalgustus. Samuti ei olnud hügieenisõlmed varustatud kõigi määruses toodud esemetega. Peamiselt puudusid hügieeniruumidest seep, peegel, nagi ja paigutusplind.

Õiguskantsleril on käesoleval ajal pooleli menetlus⁷, milles paluti kaaluda eelosundatud määrusega kehtestatud sisustuse nimekirja vastavust akuutpsühhiaatria vajadustele. Nii tervishoiuteenuse osutajad kui ka ministeerium on asunud seisukohale, et kõigi määruses toodud esemete paigutamisel statsionaarset psühhiaatrilist abi osutavasse üksusesse on keerukas tagada patsientide turvalisust. Määruses toodust kõrvale kaldumine peaks siiski toimuma vaid tõsiste aluste olemasolul ning põhinema ravil viibivate isikute tervisliku seisundi hinnangul. Siiski peaksid tervishoiuteenuse osutajad tagama, et tagatud oleks vähemalt minimaalsete hügieenivahendite olemasolu.

---

⁷ Menetlus nr 7-9/090378.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna juhatajal tagada sotsiaalministri 15.11.2002 määruse nr 132 „Haiglate majutuse standardtingimused“ § 3 lõikes 5 ja § 5 lõikes 5 toodud nõuete täitmine. Erandeid eeltoodust võib teha vaid ravil viibivate isikute tervise huvides ning sellised erandid ei saa olla üldised.

(5) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitused Terviseameti peadirektorile, Narva linnapeale, SA Narva Haigla juhatusele ja SA Narva Haigla psühhiaatriaosakonna juhatajale. Kokkuvõte saadetakse teadmiseks Keeleinspeksioonile.

Soovituste täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovituste tegemisest.